

De Toekomst van een Wezenlijk Waardevast Bestel

**Wat is er gaande en waar gaat de
wereldeconomie naar toe,
hoe het tij te keren?**

*door
Jan de Dood en Marieke De Vrij, aan de
hand van doorgevingen **eind 2007***

Deel 1

Inleiding

In de afgelopen decennia zijn er steeds meer 'luchtbellen' gecreëerd binnen ons economisch en financieel bestel. Dit heeft tot gevolg dat het natuurlijke gezag dat financiële middelen in het (verre) verleden hadden vanwege de waardevastheid, niet meer aanwezig is. Er worden financiële concessies gemaakt die geen basale zekerheid meer in zichzelf hebben.

Dit stelsel dat steeds meer op zichzelf komt te staan en meer en meer vervreemd raakt van de werkelijkheid, zal opnieuw moeten integreren met deze werkelijkheid. Om dit te bereiken zal er de komende jaren een omslag moeten plaatsvinden in het hele sociaal-economisch denken, maar ook in de basale werkelijkheid van de financiële stromen.

Het project 'De Toekomst van een Wezenlijk Waardevast Bestel' dat ten grondslag ligt aan dit document, is een eerste aanzet tot richting geven aan dit nieuwe denken. Het is een gezamenlijk project van Marieke de Vrij en Jan J.Ph.M. de Dood.

In dit eerste deel zullen we een aantal zaken benoemen die van belang zijn bij het denken over een nieuw (sociaal/economisch) bestel.

Verschuiving van het machtsevenwicht

Het is inmiddels duidelijk dat er een verschuiving in het economisch machtsevenwicht plaatsvindt. De economische krachten in de Verenigde Staten beginnen af te nemen als gevolg van bovenmatige bestedingen van overheid en consumenten. De enorme schuldenopbouw bij de consument en de implosie van de huizenprijzen, zullen er toe leiden dat de bestedingen af zullen nemen. In het kielzog hiervan zullen bedrijfsinvesteringen afnemen en zal de winstgevendheid van het bedrijfsleven onder druk komen. Uiteindelijk

zal dit de Verenigde Staten treffen in de eigen kredietwaardigheid. Een verder verzwakkende dollar is hier zowel oorzaak als gevolg van. Om deze vicieuze cirkel te doorbreken is een sanering van particuliere en overheidsfinanciën noodzakelijk. Om hier een structureel karakter aan te geven zullen de nodige offers moeten worden gebracht. Één van deze offers is het opgeven van (een gedeelte van) de militaire machtspositie. De hiervoor genoemde verschuiving van economische en militaire macht is geen nieuw fenomeen in de wereld. Paul Kennedy heeft hier een aantal jaren geleden een prachtig boek over geschreven met de titel *'The rise and fall of the great powers'*. Vaak zien we dat na een grote crash in de wereldeconomie er even een soort van ademstilte plaatsvindt. Deze ademstilte wordt vaak zeer snel gevolgd door een eruptie van energie op een andere plaats, ofwel een opleving van economie en cultuur op een andere locatie. Hiermee kan het proces van opkomst en ondergang van een wereldmacht opnieuw van start gaan.

Echter, binnen de huidige constellatie waarin de wereldeconomie zich bevindt is er geen sprake van een eenzijdige neergang en een eenzijdige opkomst. Dit keer zullen beide bewegingen op meerdere plaatsen binnen de wereldeconomie tegelijk plaatsvinden. De economieën die nu nog goed lijken te draaien, zullen door de erosie van hun intrinsieke waarde, teveel schulden en andere structurele problemen, niet langer in staat zijn hun eigen basale structuur actief te houden. Dit creëert enerzijds sociaal rangordeverlies en anderzijds betekent dit dat de economische voortgang zich maar beperkt kan voortzetten. Men dient te leren met minder tevreden te zijn en zal de arrogantie rondom het werelddenken los moeten laten.

De toekomstbepalende factor voor de verschuivingen in de wereldeconomie, is de wijze waarop op internationaal niveau contact is en wordt gelegd tussen volkeren en landen die nu nog als economische macht geheel of gedeeltelijk in diskrediet leven. Men zal zich namelijk de autoriteit van de huidige economische machten en hun menigmaal arrogante opstelling met betrekking tot winstbepaling blijven herinneren. De huidige machten zullen in de verschuiving zich bewust moeten blijven van de benadering die zijzelf aan anderen toegekend heeft. *Één van de belangrijkste samenwerkingsverbanden die we in de nieuwe constellatie zien is die van China en Afrika.*

Deglobalisering

Na de grote globaliseringstrend van de afgelopen jaren zullen we ook hier een omslag zien. In de toekomst zullen de landeigenheid, de diversiteit van de volkeren en de continentale bepaaldheid meer bepalend zijn voor de economische machtsverhoudingen. Men moet zich

realiseren dat men meer zelfredzaam moet zijn. Men moet meer onafhankelijk kunnen functioneren op het gebied van de basale levensbehoeften. Dit betekent niet dat men geheel onafhankelijk moet zijn. Daar waar vriendschapsbanden tussen landen zijn ontstaan en worden onderhouden, kan men de uitwisseling van goederen, voorzieningen en wetenschappelijke kennis in het kader van vriendschappelijkheid laten bestaan. Men dient als het ware meer te werken aan bilaterale banden dan te vertrouwen op een verdergaande globalisering, waarin de kans op een te grote afhankelijkheid van een andere partij voor onoverkomelijke problemen kan zorgen. Een voorbeeld hiervan is de opstelling van Rusland als het gaat om de verstrengeling van haar politieke ambities met haar machtspositie met betrekking tot de energiebelangen.

Men dient zich te gaan realiseren dat internationale verstandhoudingen ook en misschien wel vooral opgebouwd dienen te worden op een menswaardige wijze. Dat gaat dus verder dan een economische vertaalslag in de vorm van prijsafspraken en de intentie om de eigen economie draaiende te houden. Indien op het menswaardige vlak geen verbinding wordt gemaakt, zal ook de economische verbinding niet bestendig zijn.

VOC mentaliteit

Een vergelijkbare periode en ontwikkeling in de wereldgeschiedenis vinden we in de 17^e eeuw. In die tijd zagen we ook de behoefte om richting het buitenland te expanderen, zonder daarbij voldoende zorg te hebben voor de gewone burger. In het algemeen kan men zeggen dat de welvaartsdenkers en -dragers bovenmatige aandacht kregen en onderhielden, ook op gezagsniveau. En dat de gewone bevolking zich zeer ondergeschikt diende te gedragen naar wat de welvaartsdenkers vonden.

Eenzelfde ontwikkeling hebben we de afgelopen periode gezien, de sociale waardigheid van de burger wordt ondergeschikt gemaakt aan de grote stroom van het welvaartsdenken. Het zorgwekkende is dat de scheiding van de mensen die in welvaart kunnen denken en de mensen die welvaart kunnen beleven groter lijkt te worden. Ook zien we dat de welvaartsdenkenden die ook financieel meer bemiddeld zijn, te veel overzees gaan denken (symbolisch en letterlijk) waardoor zij hun wijze van winstvoering afhankelijk stellen van andere gebieden en zij daardoor kwetsbaarder worden. Je kunt die landen nu niet meer dwingen tot slavernij (om het zo maar te noemen). Als die zich welvarender op gaan stellen, de macht in eigen hand willen nemen, de technieken bekeken hebben die in de fabrieken daar draaien, zich de kennis eigen gemaakt hebben die daar is, dan nemen ze

het heft in eigen handen en dan is er te weinig een monopoly of systeem in het eigen land van oorsprong actief om een verdere welvaart goed op te kunnen bouwen.

Een verschil met de 17^e eeuw is dat het kolonialisme in een andere vorm is doorontwikkeld. In vroegere tijden namen we alleen, nu stellen we er financiële middelen voor in de plaats. In die zin is er wel wat veranderd. Dat het in die landen toch een vergelijkbaar gevoel geeft, heeft te maken met de rechten die wij er aan willen ontleen. De rechten worden niet goed doorberekend naar het land van oorsprong. Het kolonialisme wordt dus niet in letterlijke zin bedreven, maar we houden de scheve verdeling van nemen en geven wel in stand. Men dient de opbrengsten op een rechtmatige wijze door te berekenen aan alle betrokken partijen, anders blijft die oude energie doorwerken. Het uitgangspunt moet zijn dat ieder land zich in dezelfde mate kan en mag ontwikkelen zoals wij in het westen gewoon zijn. De financiële prijs die daar betaald wordt voor diensten en producten dient ter verantwoording te worden gehouden in relatie tot hun ontwikkelingscapaciteiten. Wat zij er verder mee doen, is hun keuze. Er zou in dit verband een gemeenschappelijke verantwoordingsstandaard ontwikkeld moeten worden die op een positieve manier zichtbaar te maken is.

Welvaart en welzijn

In menige cultuur leidt de sociale armoede een verborgen bestaan. De huidige welvaartschillen, op dit moment de economisch rijkere landen, laten zich er nog veel aan gelegen liggen om de sociale armoede die gerelateerd is aan de financiële armoede, uit de aandacht te houden.

Er wordt zo nu en dan wel eens aandacht aan gegeven in diverse media, maar men heeft meer de neiging om de welvarendheid te benadrukken en de voortgang die men daarin maakt, dan om langdurig bovenmatig stil te staan bij de verantwoordelijkheid die men neemt op gebieden waar men het onvoorwaardelijk dient te nemen. Een voorbeeld zien we in de gezondheidszorg. Hier is vaak sprake van een scheve verhouding tussen welke behandeling en medicatie gehonoreerd wordt en individuele zorg op het menselijk vlak. De rangschikking van middelen is vaak te eenzijdig bepaald. Het is niet altijd zo dat financiële welvaart sociale zorg inhoudelijk verbetert. Dit heeft namelijk meer te maken met werkelijke betrokkenheid.

Er is veel meer neerslachtigheid gaande in de gebieden waar zogenaamde economische welvaart is. Het onzorgvuldig omgaan met jonge kinderen, bejaarden en eigenlijk met alle sociale factoren in de samenleving, waaronder ook de dieren, kan ervoor zorgen dat deze groepen maar beperkt kunnen inhaken op de sociale welvaart. Hiermee haal je een stuk

energievermogen weg van het positieve effect van het mannelijke en vrouwelijke oerprincipe in de samenleving. Deze drainage van energie werkt indirect door op het collectieve veld, met name als deze ongenoegens zich vertonen in het economische veld. Het economische veld zal bij bepaalde delen van de bevolking resoneren op deze neerslachtigheid. Met name in de welvarende landen die de eigen bevolking te weinig serieus nemen in die gevoeligheden. De economische ontwikkeling krijgt als het ware een loden last mee te dragen.

Gelijkheid van rechten

Tijdens economische crises wordt in het algemeen de nadruk gelegd op de financiële en economische kant van de zaak. De problemen worden benaderd met een bedrijfsmatige, cijfermatige insteek. Het economische systeem was, en zou moeten zijn, een geïntegreerd geheel van twee subsystemen, te weten het sociale en het financiële systeem. Door de nadruk te leggen op het laatste, is het economische systeem ontdaan van haar sociale karakter. Hiermee wordt de waardegevoeligheid van de economie het sterkst bepaald door de rijkgevestigde landen, die uit het oog verliezen dat zij mede sociale armoede dragen van andere landen.

Onze welvaart is niet doorberekend naar de verdelingsfactor die op wereldniveau noodzakelijk is. Men zou, op het niveau van besturen en leidinggeven, de gemeenschappelijkheid moeten erkennen en de sociale voorzieningen een onderdeel van de oplossing laten zijn. De ontwikkelingskans van kwetsbare groepen in de samenleving, zoals kinderen, ontbreekt vaak in een mate die rechtvaardig zou zijn. De onderbedeeldheid dient socialer doorgetrokken te worden in de richting van ieder land en iedere wereldburger.

Sjacheraars

Één van de minder bekende negatieve factoren in het economische bestel, is die van het circuit van de sjacheraars. Dit zijn individuen die op persoonlijke titel, los van banken en sociaal gereguleerde financiële stelsels, bezig zijn om op basis van eigen beleid mensen op een oneerlijke wijze te benadelen. Ze hebben allemaal hun eigen economische voorwaarden, gebaseerd op het voor hen meest gunstige winstperspectief.

Hoewel we dit soort activiteiten vaak als incidenten afdoen, zijn er wereldwijd zoveel van deze individuen actief, dat door de aaneenrijging van deze individuen er een collectief veld ontstaat dat zichzelf voedt om op het gebied van sjacheren steeds meer uitmuntend te worden.

Dit fenomeen wordt steeds groter en sterker. Er is in feite een onzichtbaar wereldnet in ontwikkeling van individuen die ieder voor zich naar beste kunnen mensen oplichten en indirect profijt hebben van de oplichtkunst van derden, omdat het kennisniveau dat zich verspreid in het algemeen collectieve veld bijzonder is toegenomen de laatste 20 à 30 jaar. Dit vertaalt zich in een nog hogere marge aan onwilverdiend geld. Het gaat hierbij overigens niet alleen om mensen die in de financiële wereld werkzaam zijn, maar juist ook om mensen in de wereld daaromheen.

Hoewel de autoriteiten via verdergaande wet- en regelgeving proberen deze oplichterij te stoppen, blijkt in de praktijk dat dit slechts in zeer beperkte mate effectief is. Ten eerste zijn er altijd individuen die de regels kunnen en bewust willen omzeilen, en ten tweede zullen consumenten door de regulering en toezicht het idee krijgen dat de risico's steeds minder worden en als gevolg hiervan juist (onbewust) extra risico nemen.

Duurzaamheid

Zoals in vele branches is ook binnen het bankwezen een grote mate van bindingsdrang aanwezig. Het binden van de klanten vindt echter niet altijd plaats met de juiste motieven. De uitgangspunten voor klantenbinding worden niet altijd vastgesteld ten dienste van de klanten, om zo goedgunstig mogelijk en zo verantwoord en zuiver mogelijk de klant te laten deelnemen in de financiële markten. Hierin zou in algemene en in specifieke zin verbetering gebracht kunnen worden.

Allereerst in algemene zin. De betrokkenheid bij duurzaamheid van de onderneming waar zij hun geld, of hun eigen beleggingen, aan hebben toevertrouwd is bij veel klanten zeer beperkt. Los van winst- of rentepercentages zijn veel klanten niet secuur met hun beleggingen als het gaat om duurzaamheid. Zowel bedrijven als beleggers voelen ook een bepaalde gêne of schaamte om hier eervol in te gaan staan. Zij schermen er wel mee in de buitenwereld om klanten te winnen, maar verzwijgen dat een deel van het vermogen dat overgedragen wordt aan hen, besteed wordt aan producten en diensten van bedrijven die eigenlijk niet door de beugel. Openheid is veel gevraagd, maar wel noodzakelijk. Om deze openheid te bereiken, moet men niet alleen criteria vaststellen waar bedrijven, investeringen en beleggingen aan dienen te voldoen, maar moet men ook oog hebben voor neveneffecten van processen en productie van goederen, alsmede voor de gevolgen en verwerking van restproducten. Wat nodig is, is een toetsingskader met 1) criteria voor grondstoffen, materialen en werkzaamheden die nodig zijn om het product te leveren

(ofwel de opbouwwaarde) en 2) criteria voor de restproducten die voortkomen uit de verwerking om tot het product te komen.

Arbeidsparticipatie

In economische zin is de markt erg rigide geworden als het gaat om de leeftijdsopbouw van de mensen die werkzaam zijn in een bepaalde sector. Mensen ouder dan 30-40 jaar moeten al zo bovengemiddeld goed zijn in hun vakgebied, om niet weggewerkt te worden om het productieproces zo voordelig mogelijk, maar ook zo snel mogelijk te laten verlopen. Dat is een onrechtvaardigheid die steeds grotere vormen aanneemt, omdat men in het productieproces niet de uitkomst berekent van wat iets kost als optelsom door al die leeftijdslagen heen, maar men het eenzijdig doorberekent ook tot 30-40 jaar. Mensen moeten het recht hebben om, als zij in het arbeidsproces zijn gestapt, het naar beste kunnen ook af te kunnen maken. Een klein procentueel verschil mag niet inhouden dat zij de kans op de arbeidsmarkt mislopen. Of alleen maar de beste in iets moeten zijn willen zij kunnen blijven.

Het doorberekenen van kosten door alle leeftijdslagen heen, ofwel kostprijsberekening rekeninghoudend met eventuele afnemende arbeidsproductiviteit, kan voorkomen dat men gedemotiveerd raakt om te werken. Een betere motivatie leidt tot minder gevoelens van depressiviteit en tot minder lichamelijke klachten. Dit voorkomt op haar beurt een minder verzwaarde maatschappelijke belasting. Ofwel, een lagere druk op het sociaalfinancieel vangnet van de maatschappij.

Raiders als dagjesmensen

Een andere tendens die we zien is dat veel investeerders zich gedragen als dagjesmensen. Zij kijken bijna alleen naar gewin op korte termijn en zijn niet bezig met een toekomstvisie, of het moet geldelijk gewin opleveren. Deze tendens begint een zorgelijke omvang te krijgen. Je kunt niet een kip kaal plukken en vervolgens zeggen ´ik ga me maar weer eens naar een andere omgeving bewegen om daar diezelfde slag te maken´. Investeren dient veel meer toekomstgericht te gebeuren. Dat houdt in dat je werkt aan sociale netwerken, aan sociale rechtvaardigheid en aan ontwikkeling van een gebied als geheel, in plaats van dat je meer industrieel kijkt hoe je winst kan maken in het perspectief van je eigen leven als winstjager. Om dit toekomstgerichte investeren te borgen, dient een rechtsgeldig systeem hierop ingericht te worden.

Sociale verbindingen, vriendschap en wederdienst

Als de sociale verbindingen niet beter gevormd worden, de economie van andere landen aan gaat trekken en de rijkere landen minder grondstoffen, materialen etc. krijgen dan ze in werkelijkheid nodig hebben om hun welvaart op peil te houden en er onvoldoende vriendschap is, dan zal er ook geen wederdienst plaatsvinden. Deze wederdiensten zijn echter noodzakelijk om de groei van de diverse economische centra gaande te houden. Het gevaar is aanwezig dat indien bepaalde wederdiensten niet meer geleverd worden, men deze zal afdwingen.

We zien nu al dat er een tekort ontstaat in energie en een aantal andere grondstoffen. Dit geldt in principe wereldwijd, maar in bepaalde snelgroeiende landen nog sterker. Indien deze landen te weinig middelen in en van eigen bodem hebben en dus te weinig zelfbekrachtigend kunnen werken in hun economische drang, dan zullen zij wellicht hun invloedssfeer direct of indirect willen uitbreiden naar andere gebieden om de benodigde middelen op te eisen.

Een belangrijke factor hierbij is hoe historische banden tussen de te onderscheiden landen en regio's zijn gevormd. Zij die elkaar sociaal onrechtvaardig hebben leren kennen, zullen overgevoelig kunnen reageren op iedere actie die in hun richting wordt ingezet. Zij die geen of een positieve historische band hebben met elkaar, zullen vooral de vrijwillige en daarom meer gedragen samenwerking zoeken.

In deel 2 komen de auteurs terug op de verschuiving van het machtsevenwicht, kijken zij naar de nieuwe rol van geld, de creatie van schijnzekerheid en illusie van controle en de weg naar een nieuw bewustzijn. Voorts staan beiden stil bij de problemen die ze tegenkomen bij het voorspellen van de toekomstige ontwikkelingen.

Voor meer informatie zie de website van Jan de Dood: www.dedood.nu. U kunt Dhr. de Dood ook mailen: jacobusdedood@hetnet.nl

Tevens kunt u het boek "De Toekomst van een Wezenlijk Waardevast Bestel" van Marieke de Vrij en Jan J.Ph.M. de Dood bestellen via www.devrijemare.org voor 19,95 euro.

Dit artikel is afkomstig uit Nieuwsbrief van Stichting De Vrije Mare, nr. 20 februari -mei 2009.